

FLAGA

BIULETYN POLSKIEGO TOWARZYSTWA WEKSYLOLOGICZNEGO

ISSN 1509-2429

Numer 22
lipiec-sierpień
2002

Członkowie naszego Towarzystwa od dawna zwracali uwagę na błędy i nieścisłości w polskim prawodawstwie dotyczącym weksyliów. Nikt z nas nie zdawał sobie jednak sprawy z rozmiarów tego ustawodawczego bałaganu. Wiedzieliśmy, że herb nazwano w konstytucji „godłem”, że wzory w ustawach są niezgodne z tekstem tychże ustaw i że wiele rzeczywistych weksyliów, wykonanych zgodnie z wzorami w Polskiej Normie nie odpowiada ich ustawowemu wzorom. Jednakże dopiero dokładne przejrzanie całego prawodawstwa i Polskiej Normy pozwoliło naszemu Prezesowi na zorientowanie się z jak wielkim problemem mamy do czynienia. Artykuł Jacka Skorupskiego na ten temat zajmuje cały numer naszego biuletynu i ujawnia ogrom bzdur i niechlujstwa polskiego ustawodawstwa.

Very few foreign vexillologists are aware of the fact that Poland is the only country in the world which does not have a Civil Flag. There are two State Flags instead – “flaga państwowa” (two horizontal stripes white over red), and “flaga państwowa z godłem” (two horizontal stripes white over red with the State Arms in the center of the white stripe), both in proportions of 5:8. Furthermore neither of these flags is exclusively State Flag i.e. flag used by the government authorities. The first one (without arms) is used by the public and the government authorities, while the second (with arms) is used by the Polish representations abroad, merchant vessels, civil airports, and the port authorities.

Another peculiarities of the Polish flag related law are:

1. inconsistency between the description of a flag and its picture in a statute or ordinance.
2. inconsistency between different laws on flags with the State Arms (the contour lines on the eagle are grey-brown, black, dark grey or light grey).

This whole issue of our bulletin is devoted to the discrepancies and errors existing in the Polish legislation and the Polish Norm pertaining to the majority of Polish flags used on land and at sea. The main legal act is the “ustawa” (law, statute - **S**) enacted by the Parliament. There are also two executive acts stemming from the “ustawa” – “rozporządzenie” (ordinance – **O**) and “zarządzenie” (disposition – **D**). Another important document is Polska Norma (The Polish Norm – **PN**). In 1998 the Polish Norm has published a brochure with pictures and all measurements of all flags discussed in the following article.

The bold letters (**S**, **O**, **D**, and **PN**) are used in captions.

PAŃSTWOWE FLAGI I PROPORCE POLSKIE - -BŁĘDY I NIEŚCISŁOŚCI FORMALNO-PRAWNE

WPROWADZENIE

W opracowaniu niniejszym omówiono aktualnie obowiązujące weksylia polskie ustanowione na szczeblu państwowym poza sztandarami i proporcjami „Wzorowy Pododdział”.

Celem opracowania jest analiza prawnych podstaw ustanowienia poszczególnych symboli oraz ich oficjalnego wzoru.

Ileż to jest mowa o wprowadzeniu lub ustanowieniu danego weksylium, należy przez to rozumieć aktualny akt prawny określający jego obecny wzór.

Flagi ustanawiane są na szczeblu państwowym ustawami, rozporządzeniami i zarządzeniami. Szczególnym dokumentem jest Polska Norma, która określa techniczne szczegóły weksyliów używanych na morzu. W styczniu 1998 r. ukazała się kolejna edycja Polskiej Normy dotyczącej bander, flag i proporców.[1] Zastąpiła ona poprzednią z 1968 r. [2] W roku 2000 stała się normą obowiązującą [3], ale już w 2001 r. wykreślono ją z listy norm obowiązujących. [4] Od tego czasu jest normą dobrowolną i taką najprawdopodobniej pozostanie, bowiem nowa ustawa o normalizacji wchodząca w życie 1 stycznia 2003 r. nie zawiera delegacji dla ministrów do określania obowiązku stosowania norm. [5]

Omawiana norma nie jest więc i nie będzie przepisem powszechnym. Ponadto dotyczy w pierwszym rzędzie producentów weksyliów. Jednak ze względu na zawartość rysunków wymiarowych oraz wzorników barw jest ważnym dokumentem oficjalnym dotyczącym aktualnych weksyliów państwowych.

Poniżej omówiono wzory poszczególnych weksyliów państwowych według aktów prawnych je wprowadzających i porównano z zapisami Polskiej Normy. W analizach nie uwzględniano drobnych niedokładności jakie mogą wynikać z przyjętego w normie wymiarowania z dokładnością do 1 cm i ewentualnych zaokrągłeń. Pominęto też flagi sygnałowe oraz zalecenia dotyczące flag i proporczyków armatorskich. Znaki te nie mają bowiem związku z omawianym tematem.

FLAGA PAŃSTWOWA

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym symboli Państwa jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r., opublikowana oficjalnie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr 78 dnia 16 lipca 1997r. [6]

W Rozdziale I, zatytułowanym „Rzeczpospolita”, w artykule 28 zapisano:

- „1. *Godłem Rzeczypospolitej jest wizerunek orła białego w koronie w czerwonym polu.*
2. *Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony.*
3. *Hymnem Rzeczypospolitej Polskiej jest Mazurek Dąbrowskiego.*
4. *Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ochronie prawnej.*
5. *Szczegóły dotyczące godła, barw i hymnu określa ustawa.”*

Do dziś Sejm nie uchwalił nowej ustawy w tej sprawie. Obowiązuje więc ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej. Jak łatwo zauważyć, została ona uchwalona w PRL. [7] Od tego czasu była siedmiokrotnie zmieniana, przy czym najistotniejsze zmiany – poza zmianą nazwy państwa w tytule – wprowadzono ustawą z dnia 9 lutego 1990 r. o zmianie przepisów o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej. [8] Decydujące dla najważniejszych weksyliów polskich zmiany dotyczyły przywrócenia korony na głowie orła oraz nowych załączników określających wzór herbu (zwanego w ustawie „godłem”) i „flagi państwowej z godłem”.

Według ustawy z 1980 r. Polska ma dwie flagi państwowe. Jest nią – wymieniana na pierwszym miejscu – flaga o barwach Rzeczypospolitej Polskiej, a więc składająca się z dwóch pasów: białego i czerwonego. Jest nią „także” (tak określa to ustawa) flaga „z umieszczonym pośrodku białego pasa godłem Rzeczypospolitej Polskiej”. W tekście ustawy używa się dla ich

rozdzielenia sformułowań: „**flaga państwowa Rzeczypospolitej Polskiej**” i „**flaga państwowa z godłem Rzeczypospolitej Polskiej**”.

Zauważyć należy, że przyjęta dla drugiej flagi nazwa jest dwuznaczna i przez to budząca wątpliwości. Czy ustawowy zapis należy rozumieć, że jest to „podstawowa” flaga państwowa z dodanym godłem. W kontekście wspomnianego wyżej słowa „także” flagę tę można by uznać za dodatkową lub mniej ważną.

Jeśli by nazwana ona była flagą państwową Rzeczypospolitej Polskiej z godłem (a nie „z godłem Rzeczypospolitej”), a – jeszcze lepiej – byłaby nazwana zupełnie inaczej, to wówczas nie byłoby wątpliwości co do możliwości i obowiązku jej stosowania. Tymczasem można zadać sobie pytanie: jeśli w art. 7 omawianej ustawy jest – na przykład – mowa, iż **flagę państwową** podnosi się na budynku stanowiącym siedzibę Prezydenta R.P., to może nie było niezgodne z ustawą podniesienie na Belwederze za prezydentury Lecha Wałęsy „flagi z godłem”? [9]. Przecież według art. 6 ust. 2 jest ona także flagą państwową!

BANDERY

Art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej mówi, iż „*Flagę państwową z godłem Rzeczypospolitej Polskiej podnoszą polskie statki morskie, jako **banderę** (...)*”. [podkr. aut.] W Polsce istnieje zdecydowane rozróżnienie: statki, to jednostki cywilne. Pływające jednostki wojskowe nazywa się okrętami. Nigdy nie mówi się „statek wojenny” choć używa się niekiedy słowa „okręt” na określenie dużego statku cywilnego. Mówi się także wyłącznie o przemyśle okrętowym, a nie „statkowym”. Określenie ustawowe „polskie statki morskie” należy jednak traktować jednoznacznie, jako jednostki cywilne. Tak więc ustawowa bandera jest banderą cywilną, dawniej określaną mianem bandery handlowej. [10] W Polskiej Normie ściśle zwymiarowano wysokość i szerokość tarczy herbu państwowego („godła”) na banderze. Szerokość tarczy stanowi w stosunku do jej wysokości (mierzonej zawsze z dolnym „języczkiem”) ok. 0,9. Natomiast w załączniku z 1990 r. do ustawy o godle, barwach i herbie wielkość ta wynosi 0,85. Różnica ta jest na tyle znaczna, że odmienny kształt tarczy jest zauważalny. Ponadto we wzorze bandery nie uwzględniono zwężenia tarczy ku dołowi.

Kolejnym weksylium, określanym mianem bandery jest **bandera wojenna**. Jej aktualny wzór

określa ustawa o znakach Sił Zbrojnych R.P. [11] Cechą charakterystyczną bandery wojennej jest wycięcie w części swobodnej, określane w ustawie, jako „*dwa trójkątne języki na wolnym liku*”. Należy zauważyć, że w załączniku graficznym do ustawy (załącznik nr 7) tarcza (tzw. „godło”) ma kształt zdecydowanie prostokątny, a nie zwężający się, jak w aktualnym wzorze z 1990 r.

Zamieszczone wyżej uwagi dotyczące herbu państwowego na banderze handlowej według Polskiej Normy odnoszą się także do bandery wojennej.

Trzecią banderą jest **bandera pomocniczych jednostek pływających marynarki wojennej**. Ustanowiono ją w obecnej formie na mocy zarządzenia Ministra Obrony Narodowej z 1996r. [12] Tym razem tarcza („godło”) ma kształt odpowiadający ustawie z 1990 r – zwężający się ku dołowi.

W Polskiej Normie natomiast nie uwzględniono aktualnego kształtu herbu państwowego.

PROPORCE I PROPORCZYKI; ZNAK DOWÓDCY OKRĘTU

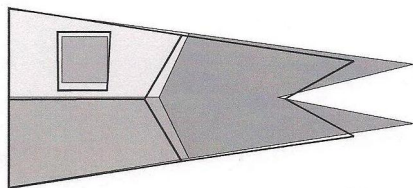
Tradycyjnie najważniejszym proporcem jest **proporzec marynarki wojennej**. Jest on podnoszony na dziobie okrętów wojennych. Od 1993 r. w jego centrum znajduje się ramię zbrojne. We wprowadzającej ten znak ustawie brak określenia wymiarów poszczególnych jego elementów (m.in. krzyża i kręgu). Precyzuje je Polska Norma.

Wielkości określone liczbowo w zarządzeniu przyjęte są w normie prawidłowo.

W 1996 r. wprowadzono **proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej**. Swym wzorem nawiązuje on do chorągwi Rzeczypospolitej z okresu międzywojennego, zwanej niekiedy flagą prezydencką. Według zarządzenia, którym ustanowiono to weksylium, pośrodku płaata barwy czerwonej, w obramowaniu wężyka generalskiego, znajduje się „wizerunek orła państwowego”. Należy zauważyć, że pojęcie „orła państwowego” nie występuje w ustawach. W ustawie o godle, barwie i hymnie z 1980 r. mówi się o „wizerunku orła ustalonym dla godła”. Podobnie jak w przypadku proporca Marynarki Wojennej, brak wymiarowania poszczególnych elementów tego dość skomplikowanego w swym rysunku weksylium (podano tylko proporcje płaata i wysokość orła).

Ponadto w zarządzeniu jest pewna niezgodność dotycząca nazwy tego weksylium. W § 13 ust. 1 określono je jako „Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej”. W normie podano nazwę tego weksylium zgodnie z § 13 ust. 3 zarządzenia, czyli „Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Zwierzchnika Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej”. Wielkości określone w zarządzeniu przyjęte są w normie prawidłowo.

Proporzcyki szefa Sztabu Marynarki Wojennej, dowódcy floty, dowódcy dywizjonu i dowódcy grupy są weksyliami o szczególnym kształcie, zwężającym się od drzewca ku części swobodnej, z wycięciem zwanym „jaskółczym ogonem”. Wprowadzono je zarządzeniem Ministra Obrony Narodowej w 1996 r., podając jedynie wzór graficzny, bez jakiegokolwiek wymiarowania. Wzory podane w normie różnią się zasadniczo od zamieszczonych w zarządzeniu. Przede wszystkim inny jest kształt płatów, co obrazuje poniższe porównanie. (rys. 1)

Rys. 1. Porównanie kształtów proporzcyków. Odcieniami szarości oznaczono wzór proporzcyków według Polskiej Normy. Nałożoną linią pokazano wzór według zarządzenia.
Officer's pennants in the Polish Navy. Grey – PN, outline – D.

W normie tarcza z herbem państwowym jest mniejsza niż według zarządzenia. Stosunek wysokości tarczy do szerokości płata przy drzewcu wynosi według normy 1:4, według rysunków w zarządzeniu – ok. 1:3.

Ponadto w normie błędnie podano kolor części swobodnej proporzcyka dowódcy grupy (jako niebieski podczas gdy według zarządzenia powinien być zielony).

Błędnie też oznaczono podział czarną linią białego pola na proporzcyku dowódcy floty.

Znak dowódcy okrętu ustanowiony w 1993 r. jest w ustawie opisany dość szczegółowo, lecz nie podana jest odległość krzyża od skraju czołowego. Wielkość tę określono w normie.

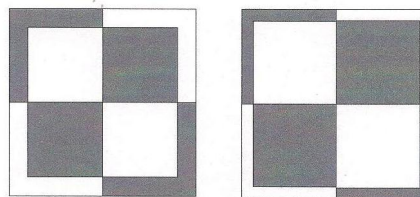
FLAGI SIŁ ZBROJNYCH

Flaga wojsk lądowych, flaga wojsk lotniczych i obrony powietrznej i flaga marynarki wojennej to całkowicie nowe weksylia, wprowadzone po raz pierwszy w 1993 r. W ustawie poza proporcją długości do szerokości płata nie określono zasad wymiarowania. Uszczegółowiono je w Polskiej Normie.

Flaga lotnisk (lądowisk) wojskowych oraz flaga lotnisk (lądowisk) marynarki wojennej.

Pierwsze weksylium wprowadzono ustawą z 1993 r., drugie zarządzeniem w 1996 r. Na fladze wprowadzonej w 1993 r. herb państwowy ma tarczę prostokątną a proporcje wysokości orła do wysokości tarczy nie odpowiadają ani wzorowi z 1990 r ani z 1980 r.

W normie tarcza herbowa zwęża się ku dołowi zgodnie z aktualnym wzorem ustawowym, lecz podana w tablicy 16 i 17 szerokość tarczy w stosunku do jej wysokości wynosi 0,9 (we wzorze ustawowym 0,85). Nieprawidłowy jest też wzór szachownicy lotniczej na rysunkach normowych. Stosunek szerokości skraju do szerokości pola wynosi 1:8,5, a nie 1:5, jak zapisano w ustawie. (rys. 2)

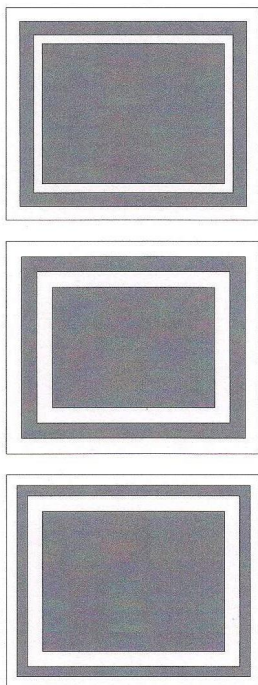

Rys. 2. Po lewej szachownica według wzoru z Ustawy. Po prawej - według Polskiej Normy.
Aircraft markings. Left – L, right – PN.

Flagę Marszałka Polski i flagę szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego wprowadzono zarządzeniem w 1996 r. W opisie przedstawiono szczegółowo zasady wymiarowania wszystkich elementów. Natomiast wzór przedstawiony w załącznikach graficznych nie jest zgodny z tym opisem. Pasy (wstęgi) na rysunkach są równe podczas gdy według opisu wewnętrzny pas biały jest węższy o 1/3 od białego pasa zewnętrznego.

W Polskiej Normie także błędnie określono szerokości pasów. Według zarządzenia „stosunek szerokości wstęgi białej wewnętrznej do wstęgi białej zewnętrznej wynosi 2:3”. Według normy jest odwrotnie! Zarówno w tablicach z wymiara-

mi jak i na rysunku stosunek ten wynosi 3:2. (rys. 3)

Rys. 3. Wzór pasów na fladze marszałka Polski i szefa sztabu generalnego.

Od góry:

- wzór prawidłowy według zarządzenia,
- błędny wzór graficzny w zarządzeniu,
- błędny wzór w Polskiej Normie

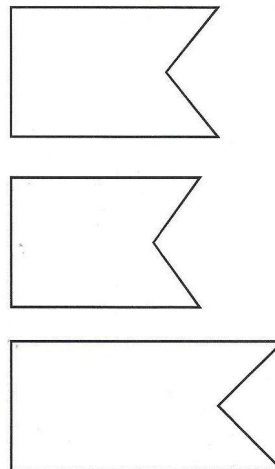
Fields of flags - Marshall of Poland and Chief of the General Staff. Top - text of D (correct), middle - picture in O (wrong), bottom - picture in PN (wrong).

Drugi błąd o charakterze technicznym dotyczy pomyłki w oznaczeniu wysokości poszczególnych elementów. Zamienione zostały oznaczenia h_1 i h_3 . Kolejnym istotnym brakiem normy jest nie zwymiarowanie ortów na obu flagach. Na rysunkach – jak wynika z pomiarów – są one większe, niż przewiduje zarządzenie.

Flaga Ministra Obrony Narodowej, wprowadzona zarządzeniem w 1996 r., ma według opisu proporcje płata 5:8. Tymczasem na rysunku wynoszą one 2:3. Głębokość wcięcia wynosi – według opisu – jedną czwartą szerokości płata.

Na rysunku natomiast wcięcie jest równe $\frac{3}{8}$ szerokości. Stosunek szerokości płaszczyzny zajętej przez kotwicę skrzyżowaną z lufą armatnią do szerokości płata ma wynosić 2,3:5. Na rysunku proporcja ta, to 1,5:5.

W Polskiej Normie niezgodności są jeszcze większe. Co prawda w tablicy 8 podane wymiary odpowiadają zapisom w zarządzeniu, ale rysunek nie zgadza się z tymi wymiarami. Płat flagi Ministra Obrony Narodowej ma w normie kształt i proporcje bandery wojennej. (rys. 4).

Rys. 4. Flagą Ministra Obrony Narodowej.

Od góry:

- kształt płata według opisów w zarządzeniu i Polskiej Normie,
- kształt według wzoru graficznego w zarządzeniu,
- kształt według wzoru graficznego w Polskiej Normie.

Flag of the Defense Minister. Top - text in D and PN, middle - picture in D, bottom - picture in PN.

Flaga dowódcy Marynarki Wojennej, flagi rangowe i flaga generała zostały wprowadzone zarządzeniem w 1996 r. Wszystkie mają ten sam kształt płata (z trójkątnym wycięciem w części swobodnej). Można pominąć drobne różnice pomiędzy wymiarami według opisu i na rysunku. Istnieją jednak różnice zasadnicze:

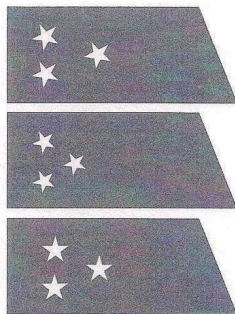
- W Polskiej Normie na wszystkich flagach tej grupy proporcje tarczy herbowej są inne, niż na banderach. Szerokość tarczy do jej wysokości wynosi ok. 0,84 i jest znacznie bliższa wielkości ustawowej. Także kształt tar-

czy – zwięzający się ku dołowi – odpowiada rysunkowi ustawowemu.

- Na trzech flagach admirałskich norma przedstawia gwiazdy w innym ułożeniu, niż jest to w zarządzeniu. Mają one według normy położenie normalne, to znaczy symetryczne względem osi pionowej, podczas gdy w zarządzeniu obrócone są o 45° względem pionu. Brak na ten temat jakiegokolwiek uzasadnienia w tekście zarządzenia. (rys. 5)

Rys. 5 Ułożenie gwiazd na flagach rangowych. Z lewej według zarządzenia, z prawej według Polskiej Normy.
Orientation of stars on rank flags. Left – D, right – PN.

Rys. 6 Układ gwiazd na dolnym pasie flagi admirała: Od góry:

- według opisu w zarządzeniu,
- według rysunku w zarządzeniu,
- według Polskiej Normy

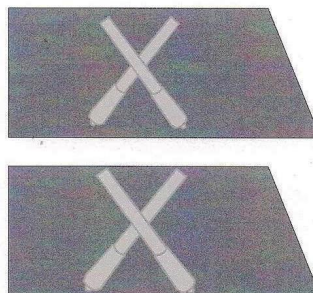
Position of stars on the lower stripe of the Admiral's Flag. Top – text of D, middle – picture in D, bottom – PN.

Ponadto:

Na **fladze admirała** (rys. 6) stosunek odległości pomiędzy gwiazdą pojedynczą a skrajem czołowym płata ma w stosunku do szerokości płata wynosić $2,35 : 5$ (wg opisu). Na rysunku w zarządzeniu jest $1,72 : 5$, przy czym wzór na rysunku odpowiada wcześniejszemu stwierdzeniu, iż gwiazdy ułożone są w trójkąt równoboczny. Z kolei odległość dwóch gwiazd umieszczonych w pionie od skraju czołowego powinna według zarządzenia stanowić $1/5$ szerokości płata. Z normy (tablica nr 12) wynika, że odległość ta ma wynosić ok. $1:4,25$. Należy zauważyć, że dzięki zastosowaniu w normie niezgodnej z zarządze-

niem odległości dwóch gwiazd od skraju czołowego uzyskuje się ułożenie gwiazd w trójkąt równoboczny, tak jak stanowi to wewnętrznie sprzeczne zarządzenie. Przedstawione wyżej uwagi dotyczące odległości dwóch gwiazd umieszczonych w pionie od skraju czołowego dotyczą także **flagi wiceadmirała** oraz pojedynczej gwiazdy na **fladze kontradmirała**.

Na fladze **generała** stosunek szerokości płaszczyzny zajętej przez skrzyżowane lufy oraz kulę do szerokości płata ma wynosić $2,15 : 5$, podczas gdy na rysunku w zarządzeniu wynosi $1,72 : 5$. Należy zauważyć, że skrzyżowane lufy o wskazanym na rysunku wzorze i ułożeniu, jeśli miałyby mieć szerokość podaną w opisie, to ledwo zmieściłyby się na czerwonym pasie flagi. Według normy stosunek szerokości płaszczyzny zajętej przez skrzyżowane lufy do szerokości płata wynosi ok. $1,92 : 5$, co także nie odpowiada zapisowi w zarządzeniu. (rys. 7).

Rys. 7. Lufy armatnie na dolnym pasie flagi generała: na górze według rysunku a na dole według opisu w zarządzeniu

Artillery barrels on the lower stripe of General's Flag. Top – picture in D, bottom – text in D.

Ponadto kula armatnia, która według opisu ma mieć średnicę w wielkości $1/9$ szerokości płata, na rysunku w zarządzeniu ma $1/23$, a na rysunku w Polskiej Normie zaledwie $1/29$ tej szerokości. (rys. 8)

Rys. 8. Wielkość kuli na dolnym pasie flagi generała: z lewej według opisu, w środku według rysunku w zarządzeniu a z prawej według Polskiej Normy
Diameter of the ball on the lower stripe of the General's Flag. Left – text in D, middle – picture in D, right – PN.

FLAGI INNYCH SŁUŻB I URZĘDÓW

O ile przedstawione wyżej weksylia wywodzą się pod względem prawnym bezpośrednio z ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej, to prezentowane niżej flagi ustanowione zostały na podstawie innych delegacji ustawowych.

Flaga Straży Granicznej

Podstawą ustanowienia flagi Straży Granicznej stał się zapis zawarty w ustawie o Straży Granicznej. [13] W rozdziale 7 zatytułowanym „Bandera i znaki rozpoznawcze” art. 30 brzmi następująco:

„1. W czasie wykonywania zadań określonych w ustawie jednostki pływające Straży Granicznej podnoszą niezależnie od bandery, flagę Straży Granicznej.

2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzór flagi Straży Granicznej, okoliczności i warunki jej podnoszenia oraz sposób oznakowania jednostek pływających i statków powietrznych, a także znaki rozpoznawcze używane przez statki powietrzne w nocy, uwzględniając sposób umieszczania bandery i flagi na jednostkach pływających oraz znaków, umożliwiającą szybką identyfikację jednostek pływających i statków powietrznych.”

Na podstawie powyższej delegacji flagę Straży Granicznej ustanowiono po raz pierwszy w 1992 r. [14] W 1998 r. ukazało się rozporządzenie ponownie określające wzór tej flagi [15], zastąpione kolejnym w 2002 r. [16]

Zapis dotyczący wzoru flagi jest we wszystkich tych aktach prawnych w zasadzie taki sam. Mówi się w nim, że flagą Straży Granicznej jest płat tkaniny o barwach Rzeczypospolitej Polskiej (w aktualnej wersji rozporządzenia znajduje w tym miejscu się ponadto odniesienie do ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej) „w kształcie prostokąta, którego stosunek szerokości do długości wynosi 1:1,8”. I dalej: „Płat tkaniny ma zielone obramowanie, którego szerokość w stosunku do szerokości płata wynosi 1:9.” Przy tak sformułowanym zapisie rodzą się wątpliwości:

- czy obramowanie wchodzi w skład wyżej określonego płata o proporcjach 1:1,8 (czyli 5:9) czy też jest dodatkowym, zewnętrznym elementem ?
- czy szerokość obramowania 1/9 mierzona ma być w stosunku do szerokości części

biało-czerwonej czy też do szerokości całej flagi ?

Wyjaśnia to, ale tylko częściowo wzór graficzny flagi zamieszczony w załączniku do rozporządzenia. Z pomiaru rysunku wynika, iż to część białoczerwona ma proporcje 1:1,8 (5:9).

Natomiast obramowanie ma na rysunku proporcje 1:5,9 liczone w stosunku do szerokości części białoczerwonej i 1:7,9 liczone w stosunku do szerokości całego płata.

Można więc z dużym prawdopodobieństwem wnosić, że intencją autora flagi było „dodanie” do płata białoczerwonego o proporcjach 1:1,8 (5:9) obramowania zielonego o szerokości 1/9 całego płata. Tak skonstruowana flaga powinna mieć proporcje płata ok. 1:1,62.

Odrębnym zagadnieniem jest wielkość herbu państwowego na omawianej fladze. W opisie mówi się, iż wynosi ona 2/5 czyli 40% szerokości płata. Na rysunku wynosi ona 42,5 % szerokości części białoczerwonej oraz tylko 32,25 % szerokości całego płata.

Należy ponadto zauważyć, że podany w załączniku graficznym wzór herbu („godła”) na fladze różni się zdecydowanie od zawartego w obowiązującym załączniku graficznym do ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej. Tarcza ma inne proporcje, jest prostokątna, a wielkość orła w stosunku do pola tarczy wynosi ok. 73% a nie 88 % jak we wzorze oficjalnym.

Wzór przedstawiony w Polskiej Normie jest w zasadzie zgodny z opisem w rozporządzeniu, rozumianym tak, jak przedstawiono to wyżej w opisie tej flagi. Tarcza herbowa zwęża się ku dołowi zgodnie z aktualnym wzorem ustawowym, lecz podane w tablicy 18 szerokości tarczy w stosunku do jej wysokości wynoszą ok. 0,9 (we wzorze ustawowym 0,85).

Flaga Policji

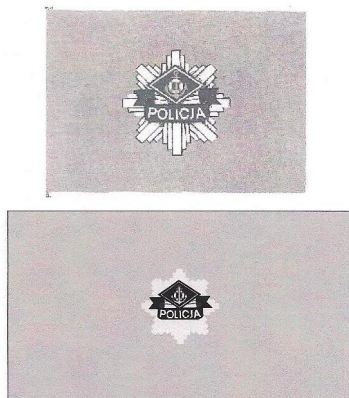
Podstawą ustanowienia flagi Policji jest zapis zawarty w ustawie o Policji.[17] Rozdział 3a tej ustawy nosi tytuł „Bandera i znaki rozpoznawcze” a art. 22b brzmi następująco:

„1. W czasie wykonywania zadań określonych w ustawie jednostki pływające Policji podnoszą, niezależnie od bandery, flagę Policji.

2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzór flagi Policji, okoliczności i warunki jej podnoszenia oraz sposób oznakowania jednostek pływających i statków powietrznych, a także znaki rozpoznawcze używane na nich przez Policję w nocy,

uwzględniając sposób umieszczenia bandery i flagi na jednostkach pływających, ze wskazaniem, które z nich podnoszą flagę Policji, oraz oznakowania statków powietrznych Policji, z ustaleniem, które z nich oznakowuje się symbolem Policji."

Na podstawie delegacji zawartej w art. 22b ust. 2 wydano zarządzenie ustanawiające flagę Policji.[18] W opisie flagi podano proporcje płata (1:1,8) oraz wysokość gwiazdy Policji w stosunku do szerokości płata (2:5). Na rysunku zawartym w załączniku graficznym do zarządzenia proporcja płata wynosi 1:1,43, a wysokość gwiazdy w stosunku do szerokości płata ma się jak ok. 2:3,5. (rys. 9)
Flaga Policji nie jest ujęta w Polskiej Normie.

Rys. 9. Flaga Policji, według rysunku w zarządzeniu (na górze) i według opisu (na dole)
Flag of the Police for use on boats. Top – picture in D, bottom – picture in D.

Flaga administracji rybołówstwa morskiego

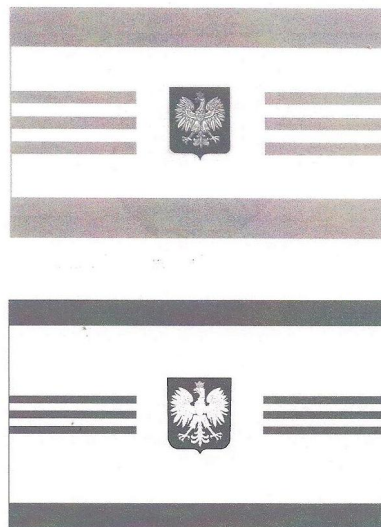
Podstawą ustanowienia flagi administracji rybołówstwa morskiego jest zapis w ustawie o rybołówstwie morskim. [19] Rozdział 4 tej ustawy zatytułowany „Organy administracji rybołówstwa morskiego i ich kompetencje” zawiera w art. 71 następujące zapisy:

„ 2. Na statku, z którego dokonuje się kontroli, wywiesza się flagę administracji rybołówstwa morskiego.

3. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, wzór (...) fla-

gi administracji rybołówstwa morskiego, mając na względzie ułatwienie identyfikacji służb kontrolnych."

Na podstawie powyższej delegacji ukazało się rozporządzenie określające wzór omawianej flagi.[20]

Rys. 10. Flaga administracji rybołówstwa morskiego według wzoru w rozporządzeniu (na górze) i według opisu (na dole)
Flag of the Administration of the Sea Fishing. Top – picture in O, bottom – text in O.

W opisie podano następujące wymiary i proporcje:

- stosunek szerokości do długości płata 3:5,
- stosunek wysokości godła do szerokości płata 1:3,
- stosunek szerokości zewnętrznego pasa niebieskiego do szerokości płata 1:9,
- stosunek szerokości wąskiego niebieskiego pasa do szerokości płata 1:30,
- odległość między pasami niebieskimi jak ich szerokość czyli 1/30 szerokości płata,
- stosunek długości każdego pasa białego do długości płata 1:3.

Na rysunku zawartym w załączniku graficznym w sposób zdecydowany odbiegają od opisu:

- stosunek szerokości zewnętrznego pasa niebieskiego do szerokości płata 1:5,6,

- stosunek szerokości wąskiego niebieskiego pasa do szerokości płata 1:18,
- odległość między pasami niebieskimi 1/18 szerokości płata,

Pozostałe wymiary są zgodne z opisem.

Należy zauważyć, że przedstawiony we wzorze flagi herb państwowy daleko odbiega od oficjalnego wzoru. Orzeł jest zbyt mały w stosunku do tarczy, która ma kształt prostokątny i żółte obramowanie podobne do wzoru z 1927 r.

Ponadto w świetle umieszczenia herbu na płacie wątpliwości budzi zapis w rozporządzeniu, iż „*obie strony flagi są takie same*”. (rys. 10) Flaga administracji rybołówstwa morskiego nie jest ujęta w Polskiej Normie.

Flaga inspekcyjna żegluga śródlądowej

Podstawą ustanowienia tej flagi jest zapis ustawy o żegludze śródlądowej. [21] W rozdziale 2 zatytułowanym „Organy administracji żegluga śródlądowej” zawarto artykuł 13 o – między innymi - następującej treści:

„2. W czasie wykonywania zadań statki inspekcyjne urzędów żegluga śródlądowej podnoszą także flagę służbową.

3. Minister właściwy do spraw transportu określi, w drodze zarządzenia, wzór flagi służbowej i sposób oznakowania statków inspekcyjnych.”

Odpowiednie zarządzenie ukazało się we wrześniu 2002 r. [22] W opisie flagi określono dwie wielkości: stosunek szerokości do długości płata 1:1,8 oraz stosunek szerokości poziomego środkowego pasa do szerokości płata 1:3. Na załączonym do rozporządzenia rysunku szerokość pasa jest tak jak w opisie, natomiast proporcja płata wynosi 1:1,5.

Flaga inspekcyjna żegluga śródlądowej nie jest ujęta w Polskiej Normie.

FLAGI LOTNICTWA CYWILNEGO

Do 16 listopada 2002 r. ma obowiązywać uchwalone w 1962 r. Prawo lotnicze. [23] W przepisach wstępnych znajduje się Art. 2 ust. 2 następującej treści:

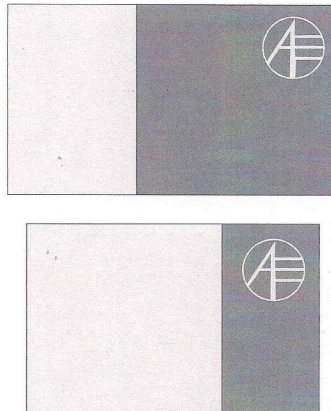
„Minister właściwy do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia, wzory flag, emblematów i proporców, jakie mogą posiadać poszczególne rodzaje polskiego lotnictwa cywilnego, oraz warunki ich użycia, z uwzględnieniem miejsca ich umieszczania.”

Ta delegacja pozostaje aktualna dla dwóch zarządzeń Ministra Komunikacji sprzed blisko 40 lat, które są obowiązujące do dziś.

Flagi lotnictwa cywilnego nie są ujęte w Polskiej Normie.

Flaga Aeroklubu Rzeczypospolitej Polskiej

Została ustanowiona specjalnym zarządzeniem w 1963 r. [24] Określono w nim, że stosunek szerokości do długości płata wynosi 2:3, pas żółty znajduje się od strony drzewca i zajmuje 2/3 długości flagi a emblemat ma wielkość odpowiadającą 1/3 szerokości flagi. Na załączonym rysunku płat ma proporcje 2:3,5, pas żółty zajmuje jedynie ok.2/5 długości flagi. Zgadza się jedynie wielkość emblematu liczona w stosunku do szerokości narysowanego płata flagi. (rys. 11)

Rys. 11. Flaga Aeroklubu według rysunku w zarządzeniu (na górze) i według opisu (na dole).
Flag of the Polish Aeroclub. Top – picture in D, bottom – text in D.

Flaga Polskich Linii Lotniczych „Lot”

Ustanowiona została także w 1963 r. [25] W opisie podano proporcje płata 2:3 i można uznać, że na rysunku stanowiącym załącznik graficzny do rozporządzenia odpowiadają one opisowi. Inne elementy flagi nie są wymiarowane w opisie.

Dnia 17 listopada 2002 r. ma wejść w życie nowe Prawo Lotnicze. [26] Nie ma w nim delegacji do ustanawiania flag lotnictwa cywilnego. Tym samym prezentowane wyżej weksylia obowiązują do 16 listopada 2002 r. włącznie. Co prawda w nowym Prawie lotniczym zawarto zapis

mówiący, że akty wykonawcze do ustawy - Prawo lotnicze z 1962 r. nie sprzeczne z nową ustawą zachowują moc obowiązującą do 24 miesięcy od wejścia w życie nowego prawa, lecz przy braku stosownej delegacji w nowej ustawie zgodnie z prawem traktuje się je za sprzeczne z nią.

FLAGI STATKÓW MORSKICH PEŁNIĄCYCH SPECJALNĄ SŁUŻBĘ PAŃSTWOWĄ

Dekret z 1955 r. [27] zawierał w Art. 6 ust. 3 zapis następującej treści:

„Polskie statki morskie pełniące specjalną służbę państwową podnoszą niezależnie od bandery polskiej flagę z oznaczeniem pełnionej służby według wzoru, który określi Minister Żeglugi.”

Na tej podstawie ukazało się w 1967 r. odpowiednie zarządzenie wykonawcze. [28]

W pierwotnym tekście ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r o godle, barwach i hymnie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zawarto art. 18 następującej treści:

„Traci moc dekret z dnia 7 grudnia 1955 r. o godle i barwach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz o pieczęciach państwowych (Dz. U. Nr 47, poz. 314, z 1956 r. Nr 7, poz. 43 i z 1957 r. Nr 10, poz. 42) w części dotyczącej godła i barw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, z tym że utrzymuje się w mocy art. 13 tego dekretu”.

Wymieniony art. 13 dekretu dotyczył nieprawnego używania godła, flagi i bandery i określał kary, jakie grożą za takie działanie. Nie był więc bezpośrednio związany z określeniem wzoru godła czy flagi. Należy więc wnosić, że w intencji ustawodawcy określającego utratę mocy dekretu w części dotyczącej godła i barw było w praktyce pozostawienie w mocy jedynie przepisów dekretu dotyczących pieczęci państwowych. Tym samym można stwierdzić, że z chwilą wejścia w życie ustawy z 1980 r. stracił moc także przywołany wyżej art. 6 ust. 3 dekretu, a co za tym idzie – zarządzenie wykonawcze wydane na jego podstawie.

Takie rozumowanie potwierdzają liczne wykazy obowiązujących aktów prawnych. Nie ma wśród nich wspomnianego wyżej zarządzenia Ministra Żeglugi z 1967 r.

W ustawie z roku 1980 r., w artykule 9, znajdują się co prawda ustępy 2 i 3 brzmiące obecnie następująco:

„2. Statki morskie pełniące specjalną służbę państwową podnoszą także flagę oznaczającą pełnienie tej służby.

3. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej ustala wzory flag na oznaczenie pełnionej specjalnej służby państwowej oraz okoliczności i warunki ich podnoszenia.”

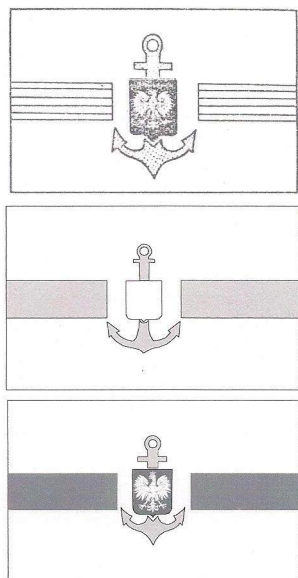
Jednak po wejściu w życie tej ustawy „minister właściwy do spraw gospodarki morskiej” nie wydał przepisu wykonawczego, do którego ma delegację w ust. 3, a za takie nie można uznać zarządzenia z 1967 r.

Pomimo to w praktyce flagi według wzoru z 1967 r. są używane. Można je zobaczyć na statkach w polskich portach morskich. Uwzględnia je także Polska Norma.

Zarządzenie z 1967 r. ustanowiło osiem flag statków morskich pełniących specjalną służbę państwową. Stosunek szerokości do długości flagi określono jako 5:8, stosunek szerokości pasa środkowego do szerokości flagi wynosi 1:5, a stosunek wysokości kotwicy wraz z godłem do szerokości płata wynosi 3:5. Na rysunku w załączniku graficznym do zarządzenia wymiary płata i pasa środkowego można uznać za odpowiadające opisowi. Natomiast wysokość kotwicy stanowi na rysunku 80 % szerokości płata, a nie 60 % jak wynika z opisu.

Wzór omawianych flag określony liczbowo w Polskiej Normie jest w zasadzie zgodny z opisem w zarządzeniu. Tarcza herbowa zwęża się ku dołowi zgodnie z aktualnym wzorem ustawowym, lecz podane w tablicy 18 szerokości tarczy w stosunku do jej wysokości wynoszą ok. 0,9 (we wzorze ustawowym 0,85). Kotwica ma inny kształt niż we wzorze podanym w zarządzeniu, lecz zmianę tę polegającą na innej stylizacji należy uznać za korzystną.

Błędny jest natomiast rysunek normowy. Flaga nie jest symetryczna. Kotwica i godło zostały umieszczone w odległości od skraju czołowego równej 46/100 długości płata. (rys. 12)

Rys. 12. Flagi statków morskich pełniących specjalną służbę państwową.

Od góry:

- wzór według rysunku w zarządzeniu,
- wzór według Polskiej Normy
- wzór według opisu w zarządzeniu,

Flags of seagoing vessels in government service. Top – picture in D, middle – PN, bottom – text in D.

Wątpliwości dotyczą też barw i nazw służb. Kotwica ma w normie kolor szary, podczas gdy w zarządzeniu opisana jest jako „żółtozłota”.

W rozporządzeniu wyróżnione są „statki urzędów morskich: dozorcze, inspekcyjne, hydrograficzne i kapitanatów portów”. W normie wyróżniono oddzielnie statki hydrograficzne i dozorcze. Pominięto użyte w rozporządzeniu pojęcia „statki urzędów morskich”, „inspekcyjne” i „kapitanatów portów”.

Według wyjaśnień jednego z autorów normy nazewnictwo statków przyjęto za Kodeksem morskim. Tymczasem Kodeks morski z 1961 r. [29] obowiązuje w chwili wprowadzania normy wskazywał jako pełniące specjalną służbę państwową oprócz wymienionych w normie także statki telekomunikacyjne, nie uwzględnione w normie.

Ponadto:

- Statki ratownicze według rozporządzenia mają na fladze pas pomarańczowy. Według normy (tablica 20) barwa pasa środkowego tych statków ma być czerwona.
- Statki pilotowe według rozporządzenia mają na fladze pas popielaty. Według tablicy 20 omawianej normy barwa pasa środkowego tych statków ma być pomarańczowa (wg opisu) lub żółta (wg wzornika barw).
- Lodołamacze według rozporządzenia mają na fladze pas fioletowy. Według normy barwa pasa środkowego tych statków ma być jasnoniebieska.
- Statki pożarnicze według rozporządzenia mają na fladze pas czerwony i taki podany jest w tabeli 20 normy w opisie. Natomiast we wzorniku barw jest to kolor różowy.

Barwy i nazwy dla statków sanitarnych, celnych i szkolnych są w normie zgodne z zarządzeniem, prawidłowo opisane i oznaczone.

POLSKA NORMA - UWAGI OGÓLNE

Przedstawiona wyżej analiza wzorów weksyliów według Polskiej Normy wywołuje szereg pytań i wątpliwości:

1. W zarządzeniu Ministra Obrony Narodowej z 1996 r. zapisano, że „szczegółowe wymiary bandery wojennej, proporca Marynarki Wojennej, znaku dowódcy okrętu oraz znaków, o których mowa w § 11, (t.j. wprowadzonych cytowanym rozporządzeniem – przyp. aut.) określa dowódca Marynarki Wojennej.” Nie określono, w jakiej formie dowódca Marynarki Wojennej może tego dokonać. Należy więc wnosić, że wszelkie uwagi i dyspozycje, nawet przekazane autorom normy ustnie są ważne. Niestety, w samej normie brak jakiegokolwiek odniesienia do realizacji tego zapisu.
2. Należy zadać pytanie, jak daleko może sięgać ingerencja dowódcy marynarki Wojennej w kształt i wzór weksyliów? O ile można się zgodzić, że możliwe są wszelkie zmiany tam, gdzie akt prawny nie określa liczbowo konkretnych wymiarów czy proporcji, to budzą wątpliwości takie zmiany, które są odstępstwami od wielkości ściśle określonych w ustawie czy zarządzeniu.
3. Powyższa delegacja dotyczy wyłącznie znaków Marynarki Wojennej. Czy uprawnione są wobec tego dokonane w normie zmiany w stosunku do wzorów oficjalnych dla takich weksyliów, jak bandera handlowa (cywilna), flaga lotnisk (lądowych) wojskowych czy flagi

statków pełniących specjalną służbę państwową?

4. Jak traktować wzory zamieszczone w normie, jeśli rysunek jest sprzeczny z danymi liczbowymi zawartymi w odpowiedniej tablicy? Czy ważniejsze są dane liczbowe, czy rysunek?
5. Jak traktować ewidentne niezgodności z zapisami zarządzenia, takie jak na przykład we wzorze flagi Marszałka Polski czy szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego?
6. Jaki jest status flag statków pełniących specjalną służbę państwową, jeśli zarządzenie je wprowadzające nie znajduje się w wykazach obowiązujących aktów prawnych? Jak w tym świetle należy traktować poczynione w normie zmiany w stosunku do pierwotnego zarządzenia?
7. Bibliografia zawarta w Polskiej Normie nie zawiera wielu aktów prawnych ustanawiających weksylia, których norma dotyczy. Nie ma także żadnego udokumentowania dotyczącego na przykład uzyskanych przez autorów normy wskazań od jednostek uprawnionych, jak Dowódca Marynarki Wojennej.

Można co prawda nie szukać odpowiedzi na powyższe pytania i przyjąć, iż skoro norma jest dobrowolna, to jest przez to dokumentem mało istotnym, nie wartym uwagi. Jednak dla udokumentowania weksyliów polskich ma ona znaczenie i uzyskanie odpowiedzi na postawione pytania byłoby cenną informacją dla weksylologów.

WZÓR HERBU („GODŁA”) PAŃSTWOWEGO

Mało zauważoną zmianą dokonaną w 1990 r. w ustawie o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej, rzutującą jednak na liczne weksylia, była dokonana „przy okazji” zmiana kształtu tarczy herbowej, na której umieszczony jest wizerunek orła.

Należy zauważyć, że w pierwotnym tekście ustawy z roku 1980 zapisano, iż „wizerunek orła białego [jest] (...) umieszczony w czerwonym polu pionowej, prostokątnej tarczy, o dolnej krawędzi wydłużonej pośrodku” (podkr. aut.). W nowym brzmieniu z 1990 r. zapis ten skrócono, mówiąc tylko, iż „wizerunek orła białego [jest] (...) umieszczony w czerwonym polu tarczy”.

Ta korekta zapisu znalazła swe odzwierciedlenie w załącznikach graficznych.

Poniżej porównano kształt tarczy z ustawy z 1980 r. i z 1990 r. (rys. 13) Jak widać obecna tarcza zdecydowanie zwęża się ku dołowi. Nie

jest to zwężenie duże, ale jednak wyraźnie zauważalne.

Rys. 13. Kształt tarczy herbu państwowego („godła”) według wzoru z 1980 r. (wypełniony) i z 1990 r. (obwiedziony linią)
Shape of the shield of the State Arms. Grey - 1980, outline - 1990.

Oficjalny wzór herbu państwowego zawarty jest w znowelizowanym w 1990 r. załączniku do ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej, o czym pisano wcześniej.

Wydawałoby się, iż nic prostszego - zwłaszcza przy obecnej technice komputerowej - aby na weksyliach zawierających orła białego jako godło występujące samodzielnie lub w herbie państwowym powielić raz określony wzór.

Jednak, jak częściowo już wykazano w przeprowadzonej wyżej analizie, sprawa jest bardziej skomplikowana, niż wydawać by się mogło w pierwszej chwili.

Pierwotna przyczyna tej komplikacji leży we wspomnianym wyżej wzorze. Zawiera on bowiem dwa podstawowe mankamenty:

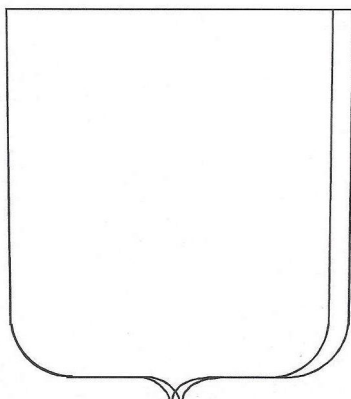
1. Rysunek orła w oficjalnym wzorze jest cieniowany, a podstawową barwą linii i cieni jest sepia.
2. Rysunek (wzór) godła (herbu) nie jest w żaden sposób zwymiarowany.

To właśnie te dwa powody leżą u podstaw licznych niedokładności czy wręcz błędów przy powielaniu wzoru. Skomplikowany graficznie wzór jest bowiem trudny do powielenia nawet przy obecnej technice komputerowej.

Kolejna trudność ma wymiar czysto praktyczny. Odtworzenie wzoru oficjalnego ze wszystkimi niuansami cieniowania i grubości kresek na płacie flagi czy proporca jest bardzo trudne, jeśli wręcz nie niemożliwe - zwłaszcza na weksyliach produkowanych masowo.

Na użytek weksyliów niezbędne jest więc uproszczenie wzoru godła poprzez zastąpienie go rysunkiem kreskowym. I tu pojawia się kolejna trudność, jeśli kopiowania dokonuje się ze wzoru oficjalnego: które linie skopiować, a które pominąć oraz czy uwzględniać zmienną grubość linii? Istnieje co prawda publicznie dostępna wersja kreskowa aktualnego orła opracowana przez samego autora (Andrzeja Heidricha). Nie jest jednak ona dostatecznie rozpowszechniona, a przy tym jest nieoficjalna.

Analizując wcześniej poszczególne weksylia odniesiono się do kształtu i proporcji tarczy herbowej. Jest to kolejne zagadnienie w aktualnych wzorach weksyliów. W tym przypadku jednak różnorodność wzorów nie wynika - moim zdaniem - z trudności technicznych lecz ze zwykłego niechlujstwa. Prawidłowe skopiowanie i powielenie samego obrysu tarczy nie przedstawia bowiem - w przeciwieństwie do rysunku orła - żadnych trudności. (rys. 15).

Rys. 14. Tarcza herbu państwowego o proporcji szerokości do wysokości wynoszącej 0,85:1 (węższa) i 0,9:1 (szersza).

Shields of the State Arms in the proportions of 0.85 : 1 and 0.9 : 1.

Następnym problemem jest barwa linii w rysunku orła. Czy mają być one w kolorze sepia, czy można zamienić je kreską czarną, czy może szarą? Brak uregulowania w tym względzie

spowodował, że w aktualnych wzorach weksyliów występują następujące warianty:

- kreska w kolorze sepia + cieniowanie – załącznik z 1990 r. do ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej,
- jasnoszara kreska – zarządzenie Ministra Obrony Narodowej z 1996 r., część weksyliów w Polskiej Normie,
- ciemnoszara kreska – rozporządzenia z 2002 r. w sprawie flagi administracji rybołówstwa morskiego oraz w sprawie wzoru flagi Straży Granicznej, a także część weksyliów w Polskiej Normie,
- czarna kreska – ustawa z 1993 r. o znakach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, a także część weksyliów w Polskiej Normie.

Powyższe powody doprowadziły do powstania w aktach prawnych licznych wariantów (lepiej stwierdzeniem byłoby „wariacji”) godła i herbu państwowego. Na rysunku 16 zaprezentowano zestawienie obrazujące różne przedstawienie tego samego, wydawałoby się, znaku.

W świetle powyższych analiz i uwag należy postawić pytanie zasadnicze: jaki wzór dla wykonawcy flagi czy innego weksylium z herbem (godłem) państwowym jest obowiązujący? Czy ten zamieszczony w akcie prawnym ustawiającym dane weksylium, choćby daleko odbiegał od wzoru z ustawy „o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej”? Czy raczej wzór z tej ustawy, niezależnie od innej prezentacji godła w akcie prawnym ustanawiającym weksylium.

Wydaje się, że właściwsze jest postępowanie drugie, to znaczy stosowanie podstawowego wzoru ustawowego. Na pewno powinno mieć to miejsce w przypadku tych wszystkich weksyliów, gdzie mowa jest o „godle” rozumianym jako herb państwowy.

Otwarte pozostaje jednak zagadnienie przetworzenia rysunku cieniowanego w rysunek kreskowy i związany z tym problem barwy linii. W tym przypadku najwłaściwsze wydaje się zastosowanie rysunku kreskowego według nieoficjalnego wzoru autorstwa Andrzeja Heidricha z zastosowaniem linii koloru szarego. Czarna barwa linii bowiem, zwłaszcza na flagach i proporcach o względnie małych rozmiarach, staje się w rysunku orła zbyt dominująca.

FLAGA Z GODŁEM W NOWYCH PRZEPISACH – ZAPRZECZENIE TRADYCJI

Przez dziesięciolecia, od chwili odzyskania przez Polskę niepodległości po I Wojnie Światowej, ugruntowała się tradycja, przez lata usankcjonowana prawnie, iż tylko morskie jednostki pływające podnoszą banderę z herbem Rzeczypospolitej. Wszystkie jednostki pływające po wodach śródlądowych miały banderę białoczerwoną bez godła.

W ustawie o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej zapisano, iż „flagę państwową Rzeczypospolitej Polskiej podnoszą (...) polskie statki żeglugi śródlądowej”. Tymczasem w ostatnich latach flagę państwową z godłem jako banderę ustanowiono dla wszystkich jednostek Straży Granicznej. Według ustawy o Straży Granicznej „Jednostki pływające Straży Granicznej podnoszą jako banderę flagę państwową z godłem Rzeczypospolitej Polskiej, określoną w odrębnych przepisach”. Według ustawy o Policji¹² „Jednostki pływające Policji podnoszą jako banderę flagę państwową z godłem Rzeczypospolitej Polskiej, określoną w odrębnych przepisach”. W obu przypadkach dotyczy to więc także jednostek poruszających się wyłącznie po rzekach czy jeziorach. O ile w dwóch pierwszych przypadkach można by jeszcze uzasadniać taki zapis faktem, że obie służby mają także jednostki morskie i stosowanie dwóch różnych bander byłoby nieracjonalne, to przypieczętowaniem odejścia od tradycji jest zapis ustawy o żegludze śródlądowej mówiący, iż „Statki inspekcyjne urzędów żeglugi śródlądowej podnoszą flagę państwową z godłem Rzeczypospolitej Polskiej, określoną w odrębnych przepisach”.

WNIOSKI

Przedstawiona analiza prowadzi do podstawowego wniosku:

Polskie ustawodawstwo i prawodawstwo dotyczące weksyliów państwowych jest nieprecyzyjne, niejednoznaczne i – po prostu – niechlujne.

Pilną koniecznością jest więc prawne uporządkowanie przedstawionych wyżej zagadnień.

W nowych uregulowaniach prawnych z zakresu weksyliów państwowych należy:

1. ustalić wzór herbu państwowego do stosowania na weksyliach (najlepiej w formie kreskowej, ewentualnie uproszczonej),
2. jednoznacznie określić, kto może używać flagi państwowej bez herbu i flagi państwowej z herbem, w tym, jako bandery,
3. ustanowić jednoznaczne delegacje do określania wzorów innych flag zawierających herb państwowy,
4. zweryfikować opisy i wzory graficzne obowiązujących flag i innych weksyliów,
5. opracować i zawrzeć w odpowiednich aktach prawnych rysunki wzorcowe weksyliów z pełnym, jednoznacznym wymiarowaniem, w pełni zgodne z ich opisem.

Na pierwszym miejscu powyższej listy należałoby co prawda wymienić zmianę w Konstytucji dotyczącą Art. 28 (godło – herb). Jednak zdając sobie sprawę z zupełnie innej rangi takiej zmiany w stosunku do wniosków przedstawionych wyżej można – zdaniem autora – dokonać radykalnej poprawy aktów prawnych dotyczących weksyliów państwowych nawet bez zmiany w ustawie zasadniczej.

Jacek Skorupski

[1] Polska Norma PN-W-50002. Okrętowy sprzęt sygnalizacyjny. Bandery, flagi i proporce. Wymagania i badania. Ustanowiona przez Polski Komitet Normalizacyjny dnia 7 stycznia 1998 r. (Uchwała nr 2/98-o).

[2] Norma branżowa BN-68/3757-03. Okrętowy sprzęt sygnalizacyjny. Bandery, flagi i proporce.

[3] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 grudnia 2000 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm. Dz. U. Nr 116, poz. 1227.

[4] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 28 września 2001 r. w sprawie zmiany rozporządzenia w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm. Dz. U. Nr 120 z dnia 17 października 2001 r., poz. 1297.

[5] Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji. Dz. U. Nr 169 z 2002 roku, poz. 1386.

[6] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Dz. U. Nr 78 z dnia 16 lipca 1997 r., poz. 483.

[7] Tekst pierwotny: Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o godle, barwach i hymnie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Dz. U. Nr 7 z dnia 11 marca 1980 r., poz. 18.

[8] Ustawa z dnia 9 lutego 1990 r. o zmianie przepisów o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej. Dz. U. Nr 10 z dnia 22 lutego 1990 r., poz. 60.

[9] A. Znamierowski. Belweder pływa? Życie Warszawy. 1994 r.

- [10] Nazwa „bandera cywilna” w miejsce „bandery handlowej”, to pojęcie coraz szerzej stosowane w weksylogologii. Zmiana ta wynika z faktu, iż coraz więcej morskich jednostek pływających nie ma nic wspólnego z przewozem towarów czy pasażerów. Aktualny Kodeks morski definiuje pojęcie statku handlowego następująco: „Morskim statkiem handlowym jest statek przeznaczony lub używany do prowadzenia działalności gospodarczej, a w szczególności do: przewozu ładunku lub pasażerów, rybołówstwa morskiego lub pozyskiwania innych zasobów morza, holowania, ratownictwa morskiego, wydobywania mienia zatopionego w morzu, pozyskiwania zasobów mineralnych dna morza oraz zasobów znajdującego się pod nim wnętrza Ziemi.”
- [11] Ustawa z dnia 19 lutego 1993 r. o znakach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Dz. U. Nr 34 z dnia 30 kwietnia 1993r., poz. 154.
- [12] Zarządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 stycznia 1996 r. w sprawie szczegółowych zasad używania znaków Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustalenia innych znaków używanych w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. M.P. Nr 14 z dnia 28 lutego 1996 r., poz. 178.
- [13] Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej. Dz. U. Nr 78 z dnia 19 listopada 1990 r., poz. 462. Do listopada 2002 r. ustawa ta była zmieniana 20 razy.
- [14] Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 grudnia 1991 r. w sprawie wzoru flagi Straży Granicznej, okoliczności i warunków jej podnoszenia oraz sposobu oznakowania jednostek pływających i statków powietrznych Straży Granicznej, a także znaków rozpoznawczych używanych przez nie w nocy. M.P. Nr 5 z dnia 19 lutego 1992 r., poz. 29.
- [15] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 lipca 1998 r. w sprawie flagi oraz oznakowania jednostek pływających i statków powietrznych Straży Granicznej. Dz. U. Nr 116 z dnia 5 września 1998 r., poz. 751.
- [16] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie wzoru flagi oraz oznakowania jednostek pływających i statków powietrznych Straży Granicznej. Dz. U. Nr 54 z dnia 13 maja 2002 r., poz. 464.
- [17] Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. Tekst pierwotny: Dz. U. Nr 30, poz. 179, tekst aktualny: tekst jednolity Dz. U. Nr 7 z 2002 r., poz. 58 z późniejszymi zmianami.
- [18] Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 marca 1996 r. w sprawie wzoru flagi Policji, okoliczności i warunków jej podnoszenia oraz sposobu oznakowania jednostek pływających i statków powietrznych Policji, a także znaków rozpoznawczych używanych na nich przez Policję w nocy. M. P. Nr 25 z dnia 17 kwietnia 1996 r., poz. 261.
- [19] Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o rybołówstwie morskim. Dz. U. Nr 129 z dnia 12 listopada 2001 r., poz. 1441.
- [20] Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2002 r. w sprawie wzoru protokołu kontroli, wzoru legitymacji i oznaki służbowej inspektora rybołówstwa morskiego oraz wzoru flagi administracji rybołówstwa morskiego.
- [21] Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej. Dz. U. Nr 5 z dnia 24 stycznia 2002 r., poz. 43.
- [22] Zarządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2002 r. w sprawie określenia wzoru flagi służbowej i sposobu oznakowania statków inspekcyjnych urzędów żegluga śródlądowej.
- [23] Ustawa z dnia 31 maja 1962 r. – Prawo lotnicze. Tekst pierwotny: Dz. U. Nr 32 z dnia 8 czerwca 1962 r., poz. 153.
- [24] Zarządzenie Ministra Komunikacji z dnia 22 lutego 1963 r. w sprawie ustalenia emblematu, flagi i proporca Aeroklubu Rzeczypospolitej Polskiej. M. P. Nr 27, poz. 140.
- [25] Zarządzenie Ministra Komunikacji z dnia 31 lipca 1963 r. w sprawie ustalenia emblematu, flagi i proporca Polskich Linii Lotniczych „Lot”. M. P. Nr 61, poz. 313.
- [26] Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. - Prawo lotnicze. Dz. U. nr 130 z dnia 16 sierpnia 2002 r., poz. 1112.
- [27] Dekret z dnia 7 grudnia 1955 r. o godle i barwach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz o pieczęciach państwowych. Dz. U. Nr 47 z dnia 31 grudnia 1955 r., poz. 314.
- [28] Zarządzenie Ministra Żegluga z dnia 4 stycznia 1967 r. w sprawie określenia wzorów flag dla statków morskich pełniących specjalną służbę państwową.
- [29] Ustawa z dnia 1 grudnia 1961 r. – Kodeks morski. tekst jednolity: Dz. U. Nr 10 z 1998 r., poz. 36.

POLSKIE TOWARZYSTWO WEKSYLOLOGICZNE

ul. Raclawicka 103, 02-634 Warszawa Tel. (22) 844 41 58

PREZES: Jacek Skorupski

SEKRETARZ GENERALNY: Andrzej Beblowski

WICEPREZESI: Władysław Serwatowski, Alfred Znamierowski

SKARBNIK: Michał Godlewski

REDAKCJA BIULETYNU FLAGA: Jacek Skorupski, Alfred Znamierowski

Telefon: (22) 793 05 10

Wzór według ustawy z 1980 r. o godle, barwach i hymnie (zmien. w 1990 r.)

Wzór na rysunku proporca Prezydenta RP wg Zarządzenia MON z 1996 r.

Wzór według ustawy z 1993 r. o znakach Sił Zbrojnych RP (wariant I)

Wzór według ustawy z 1993 r. o znakach Sił Zbrojnych RP (wariant II)

Wzór według zarządzenia MON z 1996 r o znakach Sił Zbrojnych

Wzór według rozporządzenia z 2002 r. w sprawie flagi Straży Granicznej

Wzór według rozporządzenia z 2002 r. w sprawie flagi administracji rybołówstwa morskiego

Wzór według Polskiej Normy (wariant I)

Wzór według Polskiej Normy (wariant II)

Rys. 15. Herb państwowy ("godło") według różnych wzorów

State Arms in the law of 1990 (top left), D of the Ministry of Defense (bottom left), law of 1993 (top right - two versions), D of 1996 (3rd from top of right), O of 2002 pertaining to the Border Guard Flag (middle right), O of 2002 pertaining to the Flag Administration of the Sea Fishing (3rd from bottom), PN (1st and 2nd from bottom).